

Kereszturi József

In memoriam Bertók László (1935–2020)

*A falnak ezen az oldalán ennyi,
amit tudatok (remélbetek)? S ahol te vagy
(ha vagy), ott (lent?, fönt?), ott mi van?
(Bertók László: Mi van a halál után?)*

Tudtam ugyan, hogy sokféle betegséggel küzd, mégis váratlanul ért a gyász hír: Bertók László meghalt. A könyvespolcomon sorakoznak dedikált kötetei – gyarodásuk most már mindörökre megszakadt, mint ahogy régebben a tanárképző könyvtáráig, később a Várkonyi Nándor Fiókkönyvtárig, mostanában már csak a Barbakánig tartó mindennapos séták is véget értek. Az alábbi sorokkal a könyvtáros Bertók Lászlótól búcsúzom.

A könyvtárakban eltöltött közös évtizedekre visszaemlékezve erős bennem a bizonyosság: távozásával a magyar (és így a pécsi) irodalmi közösségben betölthetetlen űrt hagyott, de minket, pécsi könyvtárosokat is pótolhatatlan veszteség ért. Kossuth-díjának ünneplésekor – de persze sokszor máskor is – elmondtuk neki: irodalmi-költői pályáivét tisztelettel és szeretettel végigkövetve a szívünkben mindig könyvtáros (is) marad.

*

Bertók László 1935. december 6-án született a Somogy vármegyei Vésén. Elemi iskoláit főként szülőfalujában, középiskoláját a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Gimnáziumban végezte, ahol 1954-ben érettségizett. Középiskolásként kezdett verseket írni, első írásai a pécsi Dunántúl folyóirat lapjain láttak napvilágot.

Az érettségit követő évben néhány verséért perbe fogták és „államrend elleni izgatás” vádjával nyolc hónapi börtönre ítélték, a büntetésből három hónapot töltött le. (Az ügy körülményeit és következményeit évtizedekkel később *Prinsz* című prózájában örökítette meg.) Szabadulását követően rövidebb-hosszabb ideig tartó munkaviszonyai után 1959-ben 24 évesen a nagyatádi járási könyvtár munkatársa lett. Segédkönyvtárosi besorolást kapott, visszaemlékezéseiben sokszor felidézte a hatvanas évek első felének falusi könyvtári hangulatát, a vándorládákat és a tanácsosítást. Ebből az időből egy közös ismerősünk mindig szívesen idézte fel a „barnaköpenyes” ifjú könyvtáros alakját. Munka mellett 1959 és 1963 között elvégezte a Pécsi Tanárképző Főiskola magyar-történelem szakát, 1970–73-ban a budapesti ELTE könyvtáros szakát.

1965-ben feleségével, Vágner Erzsébettel Pécsre költözött, és a tanárképző főiskola könyvtárában helyezkedett el. (A könyvtárigazgató a költőtárs, Pál József volt.) Csoportvezetőként az állománygyarapítással és a dokumentumok bibliográfiai számbavételével foglalkozott. Irányításával megkezdődött a gyűjtemény szakszerű feltárása, a korszerű katalógusrendszer kiépítése, de gondja volt csoportja személyi állományának szakmai megerősítésére is.

Ismeretségünk kezdete erre az időszakra tehető, 1971 márciusában én is a könyvtár dolgozója lettem, szakmai kapcsolatunk negyedszázadon át, Bertók László 1996-os nyugdíjba vonulásáig tartott.

A főiskolai könyvtárban töltött éveket később is sikeresnek tartotta, (s ezt már én teszem hozzá) munkája, jelenléte hozzájárult ahhoz, hogy egy évtized múltán a könyvtári gyűjtemény az egész oktatási intézmény megkerülhetetlen elemévé vált.

Irodalmi tevékenysége is ekkor szökött szárba. 1972-ben jelent meg első önálló verseskötete, a *Fák felvonulása*, azután két életrajzi munkát is publikált. Az ifjúságnak szánt *Így élt* című (irodalom)történeti sorozatban előbb Csokonai Vitéz Mihály, majd annak sikeres fogadtatását követően Vörösmarty Mihály életrajzát írta meg. Az első választás természetesen nem véletlen, a rövid ideig Csurgón tanítóskodó költő mellett, a névadó megidézésével egykori iskolája előtt is tisztelegni kívánt. Később megírta a főiskolai könyvtár 1973-ig tartó negyedszázadának történetét is. 1975-től tagja lett a Jelenkor című folyóirat szerkesztőségének, majd 1999-től a lap főmunkatársaként tevékenykedett.

1977. október 16-án új fejezet kezdődött Bertók László könyvtárosi életében, a Pécsi Városi Könyvtár igazgatója lett. Szívesen emlegetett megfogalmazása szerint a „pattanásos kamasz” akkoriban lépett felnőttkorba. Az 1960-ban alapított könyvtárat a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján a város kulturális vezetése valódi városi könyvtárrá akarta formálni, e cél megvalósítására választották ki őt. Igazgatósága alatt két új gyerekkönyvtár nyílt, a megmaradt régi fiókkönyvtárak többségét pedig felújították. Új bibliobusz állt forgalomba, és 1980. augusztus 20-án nyílt meg a Várkonyi Nándor Fiókkönyvtár. Nem csak a gyász mondatja

velem: az 50 évig működött városi könyvtár történetének éppen tizedét adó öt esztendő, Bertók László igazgatósága volt az intézmény legsikeresebb időszak.

Az 1982. novemberi igazgatói tisztségről történő lemondása után is velünk maradt. Saját szavaival élve „a könyvtáros közkatona” a könyvtárvezetés igazán kedvére való feladattal bízta meg, pécsi költők és irodalmi tekintélyek személyi bibliográfiáit készítette el. 1984-ben Várkonyi Nándor bibliográfiájával kezdte, és az 1993-ban megjelent Csorba Győző-bibliográfiáig összesen öt kötete jelent meg, lehetőséget adva a kutatóknak az életművek megismerésére és tanulmányozására.

1996 után a közvetlen, napi kapcsolat ugyan megszűnt közöttünk, de Bertók László továbbra is figyelemmel követte a könyvtár jelentősebb programjait, és a könyvtárosok is tudtak az ővele történt fontosabb eseményekről (pl. új kötet megjelenése, irodalmi elismerések, Pécs díszpolgára cím, 1998-tól Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiai tagság, Digitális Irodalmi Akadémia alapítói tagság). 2004-ben, Kossuth-díja megünneplésekor a három pécsi könyvtár kollektívája együtt köszöntötte, és a közelmúltban neki ítelt Prima-díjhoz is örömmel gratuláltak neki volt munkatársai.

*

Hiszek a jelképek erejében. Szeptember 13-án a köztemetőben a család és az emlékezők főhajtással tiszteltek a Bertók László költősorsát is igazító Csorba Győző halálának 25. évfordulójára. (Utolsó személyes találkozásunk is itt, egy évvel korábban, a 24. évfordulón történt.) A rövid emlékbeszédben dr. Nagy Imre professzor úr egy helyütt a következő fordulattal élt: „Ha Csorba nincs, Bertók sincs.” Sem ő, sem hallgatósága nem sejtette, hogy alig 24 óra múltán László is atyai barátja és példaképe útjára indul. 84 évet élt.

Az emlékezéshez illesztett mottó kérdésére Mesterével együtt immár ő is ismeri a választ! A versszerető közönség és az irodalomtörténészek mellett a könyvtárosok is megőrzik emlékét! Nyugodjon békében!

Bertók László (Fotó: PécsMa.hu)

(E nekrológ a Könyvtárvilág webmagazin 2020. évi 5. számában megjelent azonos című írás szerkesztett változata.)